

9 aandachtspunten

voor de waterschapsverkiezingen.

Sterk buitengebied, sterk waterbeheer!

Waterbeleid dat werkt, begint in de praktijk.

Sterk buitengebied, sterk waterbeleid.

De land- en tuinbouw is onmisbaar voor het landelijk gebied. Goed waterbeheer is de basis: zonder schoon water, een gezonde bodem en een werkbaar waterpeil is er geen toekomstbestendige landbouw. Tegelijk is goed waterbeheer niet mogelijk zonder de kennis en inzet van boeren en tuinders.

Waterschappen staan voor scherpe keuzes. De druk op waterkwaliteit, zoetwaterbeschikbaarheid, klimaat en bodem neemt toe, terwijl water schaarser wordt en belangen botsen. Juist daarom is beleid nodig dat werkt in de praktijk: realistisch, uitvoerbaar en eerlijk. LTO Noord staat voor waterbeleid dat werkt, met ruimte voor vakmanschap, innovatie en maatwerk én waarin boeren en tuinders worden erkend als deel van de oplossing.

9 belangrijkste aandachtspunten voor de waterschapsverkiezingen.

Wij geven hierbij onze 9 belangrijkste aandachtspunten mee voor de waterschapsverkiezingen van 2027. Deze inbreng kan bijdragen aan de totstandkoming van uw partijprogramma. Natuurlijk zijn we graag bereid daarover met u in gesprek te gaan.

9 aandachtspunten:

1. Waterkwaliteit met oog voor de praktijk
2. Landbouw als volwaardige plek in de waterverdeling
3. Bodem en water in balans
4. Veenweide vraagt om realistisch peilbeheer
5. Gebiedsprocessen werken alleen met landbouw
6. Eerlijke kostentoedeling en betaalbaar waterbeheer
7. Innovatie als motor voor water, klimaat en landbouw
8. Schone waterketen en effectief waterschapsbestuur
9. Sterke ondernemers, met oog voor de mens achter het bedrijf

1 Waterkwaliteit met oog voor de praktijk

Doelen halen met de praktijk als vertrekpunt

Boeren en tuinders willen bijdragen aan schoon water en hebben daar de afgelopen jaren al veel in geïnvesteerd. Waterlichamen zijn heringericht en via verschillende sporen is gewerkt aan verbetering van de waterkwaliteit. Tegelijk blijft de opgave groot en vraagt de Kaderrichtlijn Water (KRW) om verdere stappen. Daarom is het belangrijk om te bouwen op wat er al ligt: met beter inzicht, meer focus op gebied specifieke verschillen en maatregelen die aansluiten op de praktijk. Dat kan alleen met beleid dat uitgaat van betrouwbare gegevens, lokale kennis en haalbare doelen, zodat ondernemers weten wat er speelt in hun gebied en waarop zij invloed hebben. Alleen zo ontstaat draagvlak voor effectieve maatregelen en kan samen worden gewerkt aan de resterende opgaven.

Wij roepen op tot:

- Waterkwaliteitsbeleid op basis van betrouwbare, lokale en meerjarige meetgegevens, zo dicht mogelijk op bedrijfsniveau
- Transparante monitoring en evaluatie van KRW-doelen, met ruimte voor bijsturing waar nodig
- Inspraak vanuit het gebied bij de plaatsing van meetpunten en de interpretatie van meetgegevens
- Heldere gebiedsanalyses, zodat zichtbaar wordt welke bronnen bijdragen aan de opgave
- Doelen die reëel en haalbaar zijn, met ruimte voor aanpassing van normen wanneer sprake is van niet-beïnvloedbare oorzaken zoals kwel, nalevering uit de bodem of bovenstroomse belasting
- Voortzetting en versterking van het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW), met voldoende financiering voor gebiedsgerichte en bottom-up projecten
- Stimuleren van gebiedsscans en samenwerking met ondernemers om de meest effectieve maatregelen per gebied te bepalen
- Ondersteuning van praktische maatregelen, zoals het verminderen van erfafspoeling en het stimuleren van innovatie via pilots

2 Landbouw als volwaardige plek in de waterverdeling

Water is de basis voor een toekomstbestendige landbouw

De beschikbaarheid van zoet water staat onder druk, terwijl de vraag toeneemt. Dat raakt boeren en tuinders direct, omdat water essentieel is voor gewasgroei, bodemkwaliteit en waterbeheer. Toch krijgt de landbouw in discussies over waterverdeling niet altijd een volwaardige plek. De komende jaren worden hierin belangrijke keuzes gemaakt. Daarom moet het landbouwbelang structureel en zichtbaar worden meegenomen. Land- en tuinbouw is geen restpost, maar een cruciale sector voor voedselvoorziening, economie en beheer van het landelijk gebied. Een klimaatbestendig watersysteem vraagt om beter inzicht, eerlijke afwegingen en samenwerking, waarbij boeren en tuinders volwaardig aan tafel zitten bij besluiten over waterverdeling en beschikbaarheid.

Wij roepen op tot:

- Regionale waterbalansen voor inzicht in de (zoet)watervraag per sector
- Een volwaardige positie van de land- en tuinbouw in wateroverleggen en stroomgebiedprocessen (RBO's)
- Actieve betrokkenheid van boeren en tuinders bij keuzes over waterverdeling
- Behoud van voldoende mogelijkheden voor beregening en wateronttrekking
- Geen nieuwe beperkingen of heffingen zonder onderbouwing en gelijke behandeling van andere gebruikers
- Gerichte aanpak van verdroging, verzilting en watertekorten, samen met de sector
- Stimuleren van innovatieve oplossingen voor waterbeheer, zoals zoetwateropslag en regelbare systemen
- Ondersteuning van praktijkprojecten met voorbeeldwerking, zoals Zoetwaterboeren, Zoete Toekomst Texel en SALTA
- Een actieve rol van waterschappen in het stimuleren van samenwerking en innovatie

3 Bodem en water in balans

Een gezonde bodem is de basis voor goed waterbeheer

Wie werkt aan waterkwaliteit en waterkwantiteit, moet investeren in bodemkwaliteit. De bodem is het scharnierpunt in het watersysteem: een gezonde bodem met voldoende organische stof, een goede structuur en waterdoorlatendheid helpt water vast te houden, afspoeling te beperken en extremen in droogte en neerslag op te vangen. Boeren en tuinders werken hier dagelijks aan en willen hierin verder investeren, maar dat kan alleen met beleid dat aansluit op de praktijk en ruimte biedt voor vakmanschap en gerichte ondersteuning. Een effectieve aanpak vraagt bovendien om goed inzicht in de bodem, het watersysteem en de rol van verschillende partijen, zodat duidelijk is wie waarvoor verantwoordelijk is en maatregelen doelgericht kunnen worden ingezet.

Wij roepen op tot:

- Bodemkwaliteit als basis van het waterbeleid
- Ondersteuning voor investeringen in organische stof, bodemstructuur en waterdoorlatendheid
- Versterking van het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer (DAW) voor waterkwaliteit én -kwantiteit
- Gedetailleerde gebieds- en bronnenanalyses van wateropgaven en verantwoordelijkheden
- Stimuleren van maatregelen voor minder erfafspoeling en beter bodembeheer
- Ruimte voor innovatie en praktijkgerichte pilots
- Minder administratieve lasten voor effectieve maatregelen
- Samenwerking met ondernemers en deskundigen bij gebiedsgerichte keuzes

4 Veenweide vraagt om realistisch peilbeheer

Behoud van landschap én toekomst voor boeren

In veenweidegebieden komen veel belangen samen. Waterbeheer, klimaat, bodemdaling en landbouw vragen daar om zorgvuldige keuzes. LTO Noord vindt dat klimaatdoelen en rendabele landbouw alleen samen kunnen gaan als het peilbeleid realistisch en gebiedsgericht is. Peilfixatie is voor LTO Noord onacceptabel. Peilfixatie legt alle maatschappelijke kosten eenzijdig neer bij de boer, zonder perspectief op aanpassing of schadebeperking. Zonder adequaat flankerend beleid betekent dit dat landbouwbedrijven letterlijk en figuurlijk onder water komen te staan. Volledige vernatting maakt rendabele melkveehouderij in de praktijk onmogelijk. Tegelijk is niets doen ook geen oplossing. Daarom is maatwerk nodig, met actieve betrokkenheid van boeren en met een peil dat past bij de functie van het gebied.

Wij roepen op tot:

- Maak onderscheid tussen veentypen en laat dit leidend zijn voor beleid; geen generieke maatregelen maar maatwerk als uitgangspunt
- Voer een verplichte uitvoerbaarheidstoets in, waarin landbouwkundige, technische en economische criteria volwaardig worden meegenomen
- Hanteer landbouwkundig verantwoorde waterstanden, met duidelijke bandbreedtes op basis van praktijkervaring, schadecriteria en wetenschappelijke onderbouwing
- Onderbouw natuur-, water- en klimaatdoelen per veentype, voordat wordt gestuurd op peilverhoging; geen beleid op basis van wensdenken
- Erken innovatie als volwaardig alternatief voor peilverhoging, met expliciete inzet op maatregelen als klei-in-veen, overlagen en profielkeren
- Zorg dat schade zoveel mogelijk wordt voorkomen. Treedt schade toch op door peilverhoging, dan moet deze volledig worden vergoed – inclusief inkomensschade, vermogensschade en bijkomende schade
- Veranker volledige nadeelcompensatie voor maatregelen die leiden tot functieverlies of beperking van agrarisch gebruik; reguliere nadeelcompensatie is hiervoor onvoldoende
- Zorg voor structurele financiering van maatregelen die voortvloeien uit rijksbeleid
- Maak maatschappelijke kosten en baten inzichtelijk waarin ook sociale en economische effecten worden meegenomen
- Werk plannen uit via gebiedsprocessen, waarin de landbouw aantoonbaar aan het roer staat en gebiedscommissies voor minimaal 50% uit landbouwvertegenwoordigers bestaan

5 Gebiedsprocessen werken alleen met landbouw

Niet over boeren praten, maar met boeren samenwerken

Steeds meer opgaven worden uitgewerkt in gebiedsprocessen. Dat vraagt om intensieve samenwerking tussen overheden, maatschappelijke partijen en grondeigenaren. LTO Noord vindt dat een vitale land- en tuinbouw daarin niet het sluitstuk mag zijn, maar een volwaardige doelstelling moet vormen.

Een waterschap dat gebiedsgericht wil werken, moet boeren en tuinders vanaf het begin betrekken. Niet pas wanneer plannen al bijna vaststaan, maar juist in de fase waarin doelen, maatregelen en keuzes nog openliggen..

Wij roepen op tot:

- Land- en tuinbouw als volwaardige doelstelling in gebiedsprocessen
- Vroege betrokkenheid van ondernemers bij plannen rond water, natuur en bodem
- Geen beleid volgens het principe 'functie volgt peil', maar kiezen voor een passend peil
- Ruimte voor maatwerk in plaats van generieke voorschriften vanuit Den Haag
- Flexibele programmering van het waterschap, zodat ideeën uit het gebied ook echt een plek krijgen
- Bestuurlijke en ambtelijke samenwerking die zichtbaar aanwezig is in de praktijk

6 Eerlijke kostentoedeling en betaalbaar waterbeheer

Verdeel de lasten eerlijk en stimuleer goed gedrag

De opgaven voor waterbeheer zijn groot en vragen om investeringen, maar de kosten moeten eerlijk worden verdeeld. Boeren en tuinders leveren al dagelijks een bijdrage, zowel via maatregelen op hun bedrijf als via bestaande wet- en regelgeving, en die inzet moet worden meegewogen. LTO Noord vindt dat kostentoedeling transparant, uitlegbaar en in balans moet zijn, gebaseerd op het veroorzaker- en profijtbeginsel, met oog voor solidariteit waar dat nodig is, bijvoorbeeld bij veiligheidsopgaven.

Wij roepen op tot:

- Kostentoedeling op basis van reële kosten, profijt en veroorzakersprincipe, met behoud van solidariteit waar nodig
- Evenwichtige ontwikkeling van waterschapslasten, zodat stijgingen voor verschillende categorieën in de pas blijven
- Erkenning van de inspanningen die de sector al levert via regelgeving en praktijkmaatregelen bij beleidsafwegingen
- Meer flexibiliteit in tarieven, passend bij gebruik en profijt
- Inzet op stimuleringsbeleid in plaats van extra heffingen, om goed gedrag te belonen

7 Innovatie als motor voor water, klimaat en landbouw

Geef ruimte aan oplossingen die in de praktijk werken

De land- en tuinbouw wil vooruit. Ondernemers investeren in innovatie om maatschappelijke doelen te halen én hun bedrijf toekomstbestendig te houden. Het waterschap kan daarbij een belangrijke partner zijn door mee te denken, te faciliteren en ruimte te geven aan nieuwe oplossingen.

Dat geldt voor watermaatregelen, maar ook voor innovaties op het snijvlak van water, mest, klimaat en energie.

Wij roepen op tot:

- Ruimte voor pilots en praktijkproeven met innovatieve maatregelen
- Ondersteuning van projecten die bijdragen aan waterkwaliteit, klimaatadaptatie en robuuste landbouw
- Een positieve grondhouding van het waterschap richting innovatie, ook buiten de gebaande paden
- Ondersteuning van circulaire oplossingen zoals RENURE als kunstmestvervanger
- Samenwerking rond technieken en projecten die bijdragen aan minder emissies en beter bodembeheer

8 Schone waterketen en effectief waterschapsbestuur

Pak vervuiling bij de bron aan en maak beleid helder en inzichtelijk

Een goede waterkwaliteit vraagt niet alleen iets van de landbouw, maar van de hele waterketen. Vervuiling ontstaat op verschillende plekken in het systeem en moet daar ook worden aangepakt. Alleen zo ontstaat een effectief en eerlijk waterbeleid.

Daarnaast vraagt dit om een waterschap dat helder communiceert, transparant werkt en samen optrekt met de praktijk. Boeren en tuinders leveren dagelijks een bijdrage aan waterbeheer en moeten daarin als volwaardige partner worden gezien.

Wij roepen op tot:

- Versnelling van innovatieve zuiveringstechnieken
- Stoppen van overstort van vervuild rioolwater naar het landelijk gebied
- Betere samenwerking tussen waterschappen en gemeenten voor gescheiden riolering
- Gerichte aanpak van medicijnresten en microplastics, volgens het principe 'de vervuiler betaalt'
- Inzet van waterzuiveringsinstallaties als bron voor duurzame energie
- Meer transparantie over waterkwaliteit, vervuilingsbronnen, kosten en effecten
- Duidelijk inzicht in verantwoordelijkheden binnen het watersysteem
- Handhaving gericht op corrigeren en verbeteren, vóór bestraffen
- Gerichte aanpak van overtreders
- Belonen van maatschappelijke inspanningen van boeren en tuinders

9 Sterke ondernemers, met oog voor de mens achter het bedrijf

Werk vanuit vertrouwen, perspectief en vakmanschap

Watermaatregelen en gebiedsprocessen raken niet alleen percelen en kaarten, maar ook gezinnen, bedrijven en toekomstkeuzes. Daarom moet het waterschap werken vanuit vertrouwen, duidelijkheid en realistische tijdspaden. Boeren en tuinders zijn geen uitvoerders van beleid op afstand, maar ondernemers met vakkennis, verantwoordelijkheid en betrokkenheid bij hun omgeving.

Een toekomstbestendige landbouw vraagt daarnaast om ruimte voor ondernemerschap, minder regeldruk en toegang tot kennis. Alleen dan kunnen ondernemers blijven investeren in verduurzaming, innovatie en goed waterbeheer.

Wij roepen op tot:

- Beleid met oog voor de menselijke maat
- Duidelijke doelen en realistische planning
- Vroegtijdige betrokkenheid van boeren en tuinders bij maatregelen die hun bedrijf raken
- Minder administratieve lasten en meer werkbare regels
- Praktijkgerichte samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en kennisinstellingen
- Toegang tot actuele kennis over innovatie, verduurzaming en bedrijfsvoering
- Beleid dat uitgaat van vertrouwen in vakmanschap en ruimte laat voor ondernemerschap

Tot slot

De opgaven voor water, bodem en klimaat zijn groot. Juist daarom is samenwerking met de land- en tuinbouw essentieel. Boeren en tuinders zijn geen toeschouwer, maar een onmisbare partner in het waterbeheer.

LTO Noord staat voor waterschapsbeleid dat werkt in de praktijk: met ruimte voor maatwerk, vertrouwen in vakmanschap en duidelijke, uitvoerbare regels.

Waterbeheer dat werkt, begint op het erf.

Wij nodigen u van harte uit om de praktijk op het erf te komen ervaren.

Waterbeleid dat werkt, begint in de praktijk.

**Achter de boer en tuinder.
Voor ons allemaal.**